

2. Коробов В. К. Лекции по философии : учебн. пособ. / В. К. Коробов. – Херсон : ХНТУ, 2000. – 208 с.
3. Алисейко Е. Н. Концептуальная модель высшего гуманитарного образования в автономной республике Крым / Е. Н. Алисейко [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pspo/2004_6_1/doc_pdf/Aliseyko.pdf.
4. Советский энциклопедический словарь / гл. ред. А. М. Прохоров. – 4 изд. – М. : Сов. энциклопедия, 1989. – 1632 с.
5. Гуманитарные науки : википедия [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D1%83%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%BD%D1%8B%D0%B5_%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%B8.
6. Dilthey W. Versuch einer Grundlegung für das Studium der Gesellschaft und der Geschichte Leipzig / W. Dilthey. – Leipzig : Duncker & Humblot, 1883.
7. Краевский В. В. Содержание образования – бег на месте / В. В. Краевский // Педагогика. – 2000. – № 7. – С. 3-12.
8. Трубников Н. Н. Наука и нравственность (о духовном кризисе европейской культуры) / Н. Н. Трубников // Заблуждающийся разум? : Многообразие вненаучного знания / Ответ. ред. и сост. И. Т. Касавин. – М. : Изд-во полит. литературы, 1990. – 464 с.
9. Сериков В. В. Образование личность. Теория и практика проектирования педагогических систем / В. В. Сериков. – М. : Издательская корпорация «Логос», 1999. – 272 с.
10. Кудина И. Ю. Формирование гуманитарного мировоззрения как способа введения в мировой культурный контекст (на примере использования образовательных информационных систем / И. Ю. Кудина, Е. А. Яковлева [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.ict.edu.ru/vconf/index.php?a=vconf&c=getForm&t=thesisDesc&d=light&id_sec=224&id_thesis=7972.

УДК: 378

I.M. Varava

НАВЧАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКСКУРСІЙ ЯК ЗАСІБ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ МАЙБУТНІМИ МЕНЕДЖЕРАМИ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Анотація. У статті визначаються особливості підготовки екскурсій у межах економічних зв'язків Харків-Лілля, доводиться актуальність принципу подання інформації з точки зору інтересів цільової аудиторії екскурсантів, а також необхідність забезпечення двох етапів організації екскурсій – підготовки та проведення.

Ключові слова: організація екскурсій, менеджери з туризму, самостійна робота, цільовий інтерес.

Varava I.M. Tour Development Skill Training as a Self-Study Technique in Learning French by Future Managers in Tourism.

Annotation. In the paper the peculiarities of tours development in the frames of Kharkiv-Lille economic cooperation are defined. The demand for presenting information with regard to the target excursionists' interests as well as the necessity to follow two tour development stages (preparation and conducting) have been proved to be of special importance.

Key words: tour development, managers in tourism, self-study, target interest.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасні міжнародні взаємини у макроекономічному сенсі залежать від розвитку туристичної галузі держав. При цьому туристичний бізнес виконує не лише функцію економічного прибутку в бюджет, але й представницьку для різного роду взаємин у майбутньому. Так, ознайомлення з країною може спонукати відкрити в ній свій бізнес або викликати бажання отримати освіту. Функцію представлення країни іноземцям мають передусім виконувати екскурсійні програми. Тож навчання майбутніх фахівців туристичної галузі підготовки та проведення екскурсій є вельми актуальною для сучасної економіки країни проблемою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом з'явилося досить багато наукової та навчально-методичної літератури з організації діяльності в туристичній галузі. Зокрема розглядаються питання досягнення конкурентних переваг на ринку туризму [2], організації діяльності туроперейтингу [3]. У межах організації екскурсійної діяльності проводяться дослідження з приводу визначення сутності, структури та змісту екскурсій,

визначається комплекс завдань екскурсійного обслуговування. Близькою до теми нашого дослідження є тема диференціації екскурсійного обслуговування [1].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Однак поза увагою науковців залишаються проблеми контекстності навчання іноземної мови майбутніх менеджерів з туризму, що позначається на їхньому невмінні усвідомлювати цільове призначення екскурсії та його роль у економічній ефективності міжнародних зв'язків.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення особливостей самостійної роботи з підготовки екскурсій майбутніми менеджерами туристичної галузі у процесі вивчення французької мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. Організація екскурсії є результатом двох найважливіших процесів – її підготовки і проведення. Вони пов'язані між собою та взаємозумовлені. Неможливо забезпечити високу якість проведення екскурсії при непродуманій підготовці. У роботі з підготовки нової екскурсії можна виділити два основні напрямки – розроблення теми та організацію взаємодії із закладами, які будуть включені в екскурсійну програму. Наприклад, для організації екскурсії за темою «Харків мистецький» слід визначити зміст інформації, яка буде подана аудиторії, розробити шлях перебігу екскурсії (зважити на оптимальність транспортної доступності), домовитись з адміністрацією театрів (або одним із них) про можливість колективного відвідування вистави або проведення мініекскурсії театром (метод «екскурсії в екскурсії»), узгодити час проведення екскурсії з часом роботи театру. Таким чином, організація екскурсії є значно тривалішою за її проведення, однак менеджер із туризму має навчитися робити і те, й інше.

У процесі викладання іноземної мови (французької) визначено, що навчання організовувати екскурсії має відбуватися в межах самостійної роботи студентів, оскільки підготовка інформаційного матеріалу для екскурсії вимагає значної кількості часу та застосування різного виду ресурсів: мережі Інтернет, літератури, аналізу аудіо- та відеозаписів. Користування зазначеними видами ресурсів найбільш ефективно може здійснюватися в умовах не обмеженої часом позааудиторної діяльності, тобто самостійної роботи.

У навчанні студентів організовувати екскурсійні програми ми спиралась на принципи патріотичності, економічної відповідності та цільового інтересу. Так, принцип патріотичності має відбиватись у пошуку та представленні аудиторії інформації такого типу, яка б не лише ознайомлювала з країною, але й могла б впливати на емоції слухачів, викликаючи в них повагу до історичного минулого та сьогодення країни або окремого міста. Принцип економічної відповідності має спрямовувати організатора екскурсії на урахування ним особливостей економіки відповідного регіону, представляючи їх у змісті екскурсійних програм. Принцип цільового інтересу має реалізуватися через моніторинг активності сприйняття інформації певного змісту цільовою аудиторією. Так, для молодіжних (студентських) груп цікавими будуть екскурсії, що складаються з двох частин – розвивальної та розважальної, а для аудиторії бізнесових партнерів найбільш сприятливими видадуться екскурсії, що враховують їхній економічний інтерес.

У практичній організації навчання студентів Харківського національного університету міського господарства щодо організації та проведення екскурсій для різних цільових аудиторій ми урахували той факт, що побратимом Харкова у Франції є місто Лілль, а тому саме з цього регіону можна найбільш імовірно очікувати екскурсійні групи. Саме тому спрямовували студентів активно користуватись інформацією, яка б мала підкреслювати спільність інтересів цих двох міст у взаємних економічних зв'язках і подібності їх історії. Так, під час пошукової роботи студентами було виявлено, що спільними факторами Харкова та Лілля є: їх історичне минуле (міста досить молоді у своїх країнах); розвиненість транспортної мережі (міста містяться на перетині транспортних шляхів, і тому є вузловими транспортними осередками); молодіжна спрямованість (у містах досить розвинені освітні заклади, і тому їх можна вважати студентськими містами).

Ураховуючи принцип цільової аудиторії, у межах завдань із дисципліни «французька мова» вимагалось скласти програму молодіжних екскурсій для французьких студентів, зважаючи на реалізацію двох вищезазначених компонентів – розвивального

(ознайомлювального) та розважального. У результаті виконання такого типу завдання було визначено тематичні екскурсійні програми:

1. Виші Харкова – Парк Горького.
2. Історичний музей – Екопарк Фельдмана.
3. Історичний центр – Дельфінарії «Немо».
4. Зоопарк – ТРК «Караван».
5. Храми Харкова – салон спа-процедур (на вибір: «Континент», «Етуаль» тощо).

Такий тематичний вибір студенти пояснювали тим, що керувались ідеєю застосування прийому авансування поваги до партнера, оскільки акцент було зроблено на тому, що харків'яни знають і поважають історію та культуру Лілля і дозволяють французам ознайомитись з аналогічними туристичними об'єктами Харкова. Наприклад, аналогом Парку Горького можна вважати Maison du Parc, зоопарку та екопарку Фельдмана – Parc de Zoologique, салонам спа-процедур – Fish Spa, історичному музею – дім-музей Шарля де Голля (Le musée de Charles de Gaulle) та Палац мистецтв (Le Palais des Beaux-Arts), історичному центру – Цитадель (La citadelle de Lille), харківським храмам – собор Нотр-Дам де ла Трей (Cathedrale Notre-Dame de la Treille).

Особливої уваги заслуговує підготовка екскурсії за темою «виші Харкова». Пропедевтичною роботою в організації цієї екскурсії стало ознайомлення студентів з інформацією про освітні заклади Лілля. Із довідникової літератури та цільових сайтів було визначено, що Лілля – це студентське місто, його найбільш престижними навчальними закладами є Університет, Вища школа журналістики (друга після Паризької), Лілляський регіональний госпітальний університетський центр, Національна регіональна консерваторія, а також Центральна школа Лілля (École Centrale de Lille, EC-Lille) – вищий освітній заклад, який здійснює підготовку фахівців широкого профілю.

Студентам давали завдання не просто проінформувати французьку молодь про кількість і цільове призначення основних університетів міста, але й організувати інтерактивне спілкування з продукцією деяких із них. Так, біологічні та зоологічні об'єкти можна розглянути у Природничому музеї в межах ознайомлення з Харківським медичним університетом і факультетом біології ХНУ; відвідати планетарій та університетську обсерваторію буде цікаво для тих, хто обрав для навчання науки, пов'язані з фізикою, космосом тощо.

Зважаючи на те, що у сфері освіти відбувались обміни між Лілляським університетом і НТУ «ХП» у межах програми «ТАЦИС-ТЕМПУС», а Харківським міськвиконкомом і мерією м. Лілля було реалізовано проекти в межах програми «ТАЦИС – споріднені міста» у галузі міського транспорту, системи водоканалу, а також політики міського планування та освоєння територій, ми вважали за доцільне ознайомити французьку молодь із НТУ «ХП» та ХНУМГ, організувавши для них обзорну екскурсію до цих вишів. Реальність і доцільність такої екскурсії обґрунтовується не лише тематичним спрямуванням, але й топографічною близькістю та спорідненістю фахової підготовки. Цільовим призначенням при цьому ми визначили зацікавлення молодих французів навчанням або підвищенням кваліфікації в цих університетах, акцентуючи їхню увагу на значній матеріальній базі НТУ «ХП» та контекстності підготовки фахівців у ХНУМГ, оскільки політикою цього вишу є спрямованість на реалізацію майбутніх фахівців у межах галузей міського господарства. Крім того увагу екскурсантів зосереджували на вдалому географічному розташуванні цих університетів (в історичному центрі міста, поруч зі станцією метро).

Крім реальної роботи з організації та проведення екскурсій ми спрямовували студентів організувати пропедевтичну екскурсійну роботу, створюючи змістове наповнення туристичних сайтів про Харків і про Лілля (для туристів-харків'ян). Це завдання також виконувалося в межах самостійної роботи. У результаті було визначено, що корисною для потенційних екскурсантів, які користуються інтернет-ресурсами, є така інформація:

Підготовка до подорожі – поради туристам:

- найкращий час для перебування у містах – вересень для міста Лілля, оскільки у цей час організовується сезон розпродажів; серпень (день міста) – для Харкова;
- найбільш оптимальний транспорт – метро, маршрутні таксі (Харків); метро, велосипед, сігвей (двоколісні платформи с високим кермом) – Лілля;

– кухня – національна українська: деруни (картопляна страва) зі сметаною; сало з часником, січеники, крученики (м'ясні страви), холодець, вареники тощо; французька: *roti de veau* (страва з телятини), *waterzoï* (філе з риби або птиці у сметанному соусі), *moules* (мідії), *lapin* (кролик) тощо;

– сувеніри – кондитерська продукція фабрики «Конті» та «Харківська бісквітна фабрика», різні українські сувеніри (у Харкові); сири *Mimolette* та *Epoisses*, а також різні вина (у Ліллі).

Висновки з даного дослідження. Отже, ми визначили, що особливостями самостійної роботи з підготовки екскурсій майбутніми менеджерами туристичної галузі у процесі вивчення французької мови є спрямованість студентів на організацію двох етапів екскурсійної роботи – підготовку, що визначається зв'язками з суб'єктами, які будуть брати участь у екскурсійній програмі, та проведення екскурсії, що вимагає ретельного добору інформації, цікавої для цільової аудиторії.

Перспективи подальших розвідок. Контекстність викладання іноземної мови (у цьому випадку – французької) сприяє підвищенню інтересу до її вивчення з боку студентів, а також зацікавленості історією як різного міста, так і міста-побратима з точки зору економічної ефективності зв'язків між ними.

Список використаних джерел

1. Организация туризма : учебное пособие / [Дурович А. П., Кабушкин Н. И., Сергеева Т. М. и др.]. – Минск: Новое знание, 2003. – 632 с.
2. Жукова М. А. Менеджмент в туристском бизнесе / Жукова М. А. – М.: КНОРУС, 2006. – 192 с.
3. Ильина Е. Н. Туроперейтинг: организация деятельности / Ильина Е. Н. // Финансы и статистика. – М., 2003.

УДК: 378.013.41

I.V. Волобуєва

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Анотація. У статті проаналізовано різні трактування поняття «індивідуалізація навчання», розкрито сутність індивідуалізації навчання, конкретизовано розуміння індивідуалізації навчання у вищій школі, а також висвітлено особливості тлумачення індивідуалізації навчання для учнів шкіл та для студентів вищих навчальних закладів.

Ключові слова: індивідуалізація навчання, педагогічний процес, індивідуальні особливості.

Volobueva I. Individualization of education as psychological and pedagogical problem of modern higher school.

Annotation. The article examines different interpretations of the concept of individualization of education, discloses the essence of individualization of education, and specifies the sense of individualization of education in higher school, it also highlights the specific features of an interpretation of individualization of education for high school and higher institution students.

Key words: individualization of education, pedagogical process, individual peculiarities.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасних умовах перед вищою школою постають принципово нові проблеми, пов'язані із забезпеченням усебічного розвитку особистості студента, розкриттям його творчого внутрішнього потенціалу та здібностей, професійного зростання. Одним із дієвих шляхів вирішення цих завдань є реалізація індивідуалізації навчання студентів.

Сьогодні, коли виші працюють відповідно до Болонського процесу, індивідуалізація навчання набуває особливої актуальності та має велике значення в побудові індивідуальної навчальної траєкторії для студента. Тому індивідуалізація навчання є важливою науково-методичною проблемою сьогодення й потребує свого поглибленого вивчення в контексті сучасних вимог до підготовки фахівців у вищій школі.